

Centre Number	Candidate Number	Candidate Name
---------------	------------------	----------------

NAMIBIA SENIOR SECONDARY CERTIFICATE

AFRIKAANS AS A SECOND LANGUAGE ORDINARY LEVEL

4115/1

PAPER 1 Reading and Directed Writing (Core)

1 hour 45 minutes

Marks 60

2019

No Additional Materials are required.

INSTRUCTIONS AND INFORMATION FOR CANDIDATES

- Candidates answer on the Question Paper in the spaces provided.
- Write your Centre Number, Candidate Number and Name in the spaces at the top of this page.
- Write in dark blue or black pen.
- Do not use correction fluid.
- Do not write in the margin *For Examiner's Use*.
- Answer **all** questions.
- The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

INSTRUKSIES EN INLIGTING VIR KANDIDATE

- Kandidate antwoord op die vraestel in die spasies wat voorsien is.
- Skryf jou Sentrumnommer, Kandidaatnommer en Naam in die spasies bo-aan hierdie bladsy.
- Skryf met 'n donkerblou of swart pen.
- Moenie vloeibare uitwisser gebruik nie.
- Moenie in die kantlyn "*For Examiner's Use*" skryf nie.
- Beantwoord **alle** vrae.
- Die aantal punte word tussen hakies [] aan die einde van elke vraag of deel van 'n vraag gegee.

For Examiner's Use		
Afdeling 1	Oefening 1	
	Oefening 2	
	Oefening 3	
Afdeling 2	Oefening 1	
	Oefening 2	
	Oefening 3	
Afdeling 3	Oefening 1	
	Oefening 2	
	Totaal	

<i>Marker</i>	
<i>Checker</i>	

This document consists of **16** printed pages and **4** blank pages.



Republic of Namibia

MINISTRY OF EDUCATION, ARTS AND CULTURE

AFDELING 1**Oefening 1: Vrae 1 – 4**

Lees die volgende artikel en beantwoord die vrae wat volg.

Kat op 'n tak: Die tierkat is die klimkampioen van die reënwood ...

Die tierkat is een van die wêreld se mooiste en geheimsinnigste gevlekte katte. Hierdie vlekke kamoefleer hom in die woud as hy van lig na skaduwee beweeg. Tierkatte kom voor in die reënwoode van Noord-, Sentraal- en Suid-Amerika. Dié dier is die meeste van die tyd in bome waar hy eet, slaap of jag.

Tierkatte is perfek aangepas vir hulle “boomhuislewe”. Hulle kan tot 10 meter hoog klim in bome. Hul enkels kan 180° draai sodat hulle vinnig kan draai en vastrap terwyl hulle boom klim. Hierdie enkels help ook dat hulle kop eerste kan afklim teen 'n boom se stam. Hulle pote is groot en sag en ook aangepas vir die boomklim, want die tone en kloue is baie buigsaam en help dat hul die takke kan vasgryp. Hulle kan meer as 3 m ver spring van een boom na 'n ander.

Hulle is nie veel groter as huiskatte nie. Hulle klein liggaamsbou en harige sterte, van 43 sentimeter, help hulle om balans te hou wanneer hulle vinnig op die takke beweeg as hulle jag. Die tierkatte is alleenlopers wat meestal snags bedrywig is. Hulle kan baie goed in die donker sien.

Hulle jag hoofsaaklik slange, voëls, knaagdiere en soms klein apies. Dit het al gebeur dat hul apies se geluide nagmaak het, om hul nader te roep. Daarom word hulle ook koggelkatte genoem.

Die tierkat word bedreig deur diewe wat dié katte vang en as eksotiese troeteldiere verkoop. Hulle word ook vir hulle mooi pelse geskiet. 'n Ander probleem is die uitkapping van die bome in die woud vir landbougrond en ander doeleindes. Op hierdie manier word hierdie diere se habitat uitgeroei, want hulle kan nêrens anders oorleef nie. Gevolglik bly hul net in die bome. Hulle beweeg nie oor die oopgekapte gebiede nie.

(Verkort en verwerk uit: National Geographic Kids, November 2017)

1 Noem **een** gebied waar hierdie diertjie voorkom.

..... [1]

2 Noem **twee** maniere waarop 'n tierkat se buigsame enkels hom help.

.....
..... [2]

3 Watter belangrike rol speel die tierkat se stert wanneer hy jag?

..... [1]

4 Waarom vang diewe tierkatte?

..... [1]

[5]

Oefening 2: Vrae 5 – 8

Lees die volgende artikel oor die Waterbergplato en beantwoord die vrae wat volg.

Die Waterberg – die poort tot die noorde

Die Waterberg is Namibië se eie Tafelberg, met 'n heelwat groter “tafel” as sy bekende suster in Kaapstad in Suid-Afrika. Die berg is 50 km lank, tot 16 km breed en die plato styg tot 200 m bo die Omahekevlakte.

Die naam is afkomstig van die groot aantal fonteine wat in die berg ontspring. Die Herero's noem dit ook “Mamma” omdat die Waterberg nog altyd 'n voorsiener van kos, water en skuiling was.

Die Waterbergplato-nasionale park is in 1972 geopen en het 'n trotse bewaringsgeskiedenis. As jy op 'n wildrit in die park gaan, kan jy diere soos elande, tseebes, swartrenosters, buffels en selfs luiperds sien. Vir voëlkykers is hier ook meer as 200 spesies om te geniet.

Maar dis veral die Waterbergplato se spesiale atmosfeer wat dit so besonders maak. Die rooi sandsteenkrans wat met sonder verkleur, is 'n gesig wat jy lank sal onthou. Daar groei bome soos karee, hardekool en blinkblaar-wag-n-bietjie. As jy op 'n begeleide staptoer gaan, kan jy versteende duine, 'n dinosourusspoor en rotskuns sien.

In die vroeë 1900's het die bloed gevloei toe die Duitsers en Herero-krygers hier geveg het. Die Herero's moes hulle geliefde Waterberg as gevolg van die konflik verlaat.

Die Waterberg is 'n sentrale plek in die noorde. Kampeer 'n paar nagte hier en ry dan na Grootfontein (slegs 160 km weg), Outjo (ook 160 km) of die Etosha-nasionale park (385 km) wat ook interessante plekke is om te besoek.

(Weg Namibië, 2013)

5 Met watter bekende Suid-Afrikaanse plek word die Waterberg vergelyk?

..... [1]

6 Waarom noem die Herero's die berg "Mamma"?

..... [1]

7 Noem **twee** georganiseerde aktiwiteite wat besoekers aan die Waterberg kan geniet.

.....
..... [2]

8 Waarom moes die Herero's die Waterberg in die 1900's verlaat?

..... [1]

[5]

Oefening 3: Vrae 9 – 11

Lees die volgende artikel en beantwoord die vrae wat volg.

Hawens vir pikkies

Kathy Schultz help sentrums stig waar weeskinders en kinders, wie se arm ouers nie bedags na hulle kan kyk nie, versorg word.

As skoolkind was Kathy mal oor die lewe op die platteland. Toe sy vanaf die stad na die platteland trek, het sy beseft daar is ook probleme. Sy het gevind dat van die kinders in arm gemeenskappe nie eens ouers het nie.

Sy sê dat ouer kinders bedags na die staatskole toe gaan. Daar word hulle versorg en geleer. Die kleintjies onder ses jaar oud het nêrens om te gaan nie.

In 2009 het Kathy 'n organisasie, met die naam *Caring for Orphans in Rural Areas* (Cora) gestig. Al dui die naam op weeskinders, sê sy die organisasie sien om na alle voorskoolse kinders wie se ouers nie bedags na hulle kan kyk nie.

Deur Cora help Kathy dagsentrums op die platteland oprig. Kinders van tussen twee en vyf jaar kan bedags van 07:30 tot 15:00 gratis daarheen gaan. Hier kry hulle kos, versorging en basiese voorskoolse onderrig.

Kathy het begin met net een klein sorgsentrum. Hier het vrywilligers uit die gemeenskap bedags na jong kinders gekyk. Sy het haar eie geld gebruik om dit te begin, maar het daarna geld ingesamel om 'n behoorlike gebou op te rig, die vroue op te lei wat na die kinders omsien en om vir die kinders te kan kos gee. Groentetuine is ook by die sentrums aangelê. 'n Kind kan 'n wortel in hul tuin uit die grond trek en eet.

Kathy het reeds vier informele sorgsentrums help ontwikkel. Die kinders word basiese syfer- en lettervaardighede geleer. Hulle speel met opvoedkundige speelgoed wat hulle vaardighede ontwikkel. Hulle word ook basiese higiëne aangeleer. Daar is minder aansteeklike siektes onder die kinders vandat hulle geleer word om hande te was en hoe om hulself te versorg. By elke sentrum word sowat 40 kinders versorg, maar hul getalle groei daaglik.

Kathy sê groot firmas is dikwels bereid om te help en beskou dit as deel van hul gemeenskapsbetrokkenheid. Maar omdat Cora net soms hulp ontvang, is geld soms "min". Hulle word onder meer deur 'n groot landswye supermark en 'n internasionale speelgoedvervaardiger gehelp.

Gelukkig is die projek nou so suksesvol dat die departement van maatskaplike ontwikkeling reeds drie sentrums by haar oorgeneem het. Hulle is nou as staatsentrums geregistreer.

Dit beteken nie Kathy gaan nou ophou nie. "Ek hoop om 'n sorgsentrum op elke plattelandse dorpie te stig en hulle almal te help groei tot waar die regering hulle onder hul vlerk kan neem," sê Kathy.

(Verwerk uit: *Huisgenoot*, 19 Maart 2015)

9 Watter probleem het baie kinders op die platteland?

.....

[1]

10 Watter dienste lewer Cora?

.....

.....

[2]

11 Beskryf **twee** eienskappe van Kathy wat in paragraaf 10 duidelik is.

.....

.....

.....

.....

[2]

[5]

AFDELING 2

Oefening 1: Vrae 12 – 17

Voer die gedragte op die volgende bladsy uit wat op hierdie teks gebaseer is.

Wat is die ideale drankie?

- 1 Doodgewone water – eerder as kragkola of die jongste smaaksensasie – bly maar die beste manier om jou dors te les en jou die nodige vloeistof te gee, sê die Voedingsinligtingsburo (Nicus).
- 2 'n Amerikaanse paneel wat onlangs die voor- en nadele van verfrissende drankies teen mekaar opgeweeg het, het bevestig: Water is die wenner. **(12) “Water is die beste vir jou daaglikse vloeistofinname,” sê Nicus.** “Dit verskaf geen bykomende energie nie, wat dit die perfekte drankie maak vir elke oorgewig- of onaktiewe volwassene. **(13) Water verskaf kalsium, magnesium en fluoried.**
- 3 Daar is tot die verrassende gevolgtrekking gekom dat dit beter is om 'n koppie koffie te drink (sonder suiker en volroommelk, natuurlik) as 'n glas lemoensap. Dit het te doen met hoeveel kilojoules wat dit bevat.
- 4 Op sy eie het koffie geen kilojoules nie en is dit propvol antioksidante. **(14) Lemoensap is 'n goeie bron van vitamieene. Jy moet versigtig wees hoeveel jy daarvan drink,** weens die hoë energie-inhoud.
- 5 **(15) 'n Dieetkundige sê Hoe soeter die drankie hoe meer kilojoules is daarin.** Alkohol sal ook jou kilojoule-inname laat styg. “Op sy eie is daar sowat 29 kJ per gram in alkohol. Hoe sterker die drankie, hoe hoër sal die kilojouletelling dus wees,” sê Irene Labuschagne, 'n dieetkundige van Nicus.
- 6 Dis eintlik heel **(16) eenvoudig.** As jy net gewone, onversoete water en ander drankies met min kilojoules drink, kan jy jou af en toe bederf met 'n stukkie sjokolade. Geniet drankies wat meer water en minder suiker en alkohol bevat en jou gewig sowel as jou gesondheid sal daarby baat. Indien jy die getal kilojoules vir drankies beperk tot 'n daaglikse inname van 1 000 kJ kan jy tussen 0,5 en 1 kg per week verloor. **(17) Gewone water het nog baie geheime.**

(Huisgenoot Pols, Herfs 2009)

12 Skryf die sin in paragraaf 2 (12) oor in die **indirekte rede**.

.....
.....

[1]

13 Skryf die sin in paragraaf 2 (13) oor in die **lydende vorm**.

.....
.....

[1]

14 Verbind die vetgedrukte dele van die **twee** sinne in paragraaf 4 met die **voegwoord** "maar".

.....
.....
.....

[1]

15 Herskryf die vetgedrukte deel in paragraaf 5 en vul die ontbrekende leestekens in.

.....
.....

[2]

16 Skryf die **intensiewe vorm** van **eenvoudig** (paragraaf 6).

.....

[1]

17 Skryf die sin in paragraaf 6 in die **ontkennende vorm**.

.....
.....

[2]

[8]

Oefening 2: Vraag 18

Jy is E. Shikulo en jy bly in 'n koshuis in Windhoek. Jy wil graag jou ma, Rebekka Shikulo, verras vir haar verjaardag en haar op *Jou huishouding* inteken. Rebekka woon in Okahandja, in Veddersdal, Eerstelaan 52. Haar posadres is Posbus 4093, Okahandja, Namibië. Rebekka kan bedags bereik word by 062-502234 of 0814768909. Sy het nie in faksnommer nie, maar het wel toegang tot die internet. Haar e-posadres is rshikulo@gmail.com. Jy verkies om 'n eenmalige betaling elektronies te doen.

Kyk na die intekenvorm hier onder en vul dit in drukletters in.

NAAM:	REBEKKA	
VAN:	SHIKULO	TITEL: ME.
TEL. HUIS:	062-502234	
SEL:	
FAKSNR.:	
E-POS:	
POSADRES:	
STRAATADRES:	
METHODE VAN BETALING: (DUI AAN MET 'n REGMERKIE)		
TJEK:	<input type="checkbox"/>	
E-BETALING:	<input type="checkbox"/>	
EENMALIG:	<input type="checkbox"/>	
MAANDELIKS:	<input type="checkbox"/>	
DATUM:	19 OKTOBER 2019	
NAAM VAN REKENINGHOUER:	

[7]

BLANK PAGE

Oefening 3: Vraag 19

Lees die onderstaande artikel en maak 'n opsomming van die **metode hoe tradisionele kleipotte** gemaak word. Skryf jou antwoord in **een** paragraaf van **80 - 100** woorde. Gebruik sover moontlik jou eie woorde.

Kleipotte uit die Oshana-vlaktes

“Ek is gelukkig dat ek steeds 'n lewe kan maak – hoe min dit ook mag wees – uit 'n werk wat my ouma my ma geleer en ook aan my oorgedra het,” sê me. Lydia Amutenya oor haar tradisionele kleipotte wat sy elke dag maak en verkoop.

Amutenya woon saam met haar familie in 'n tradisionele tuiste, sowat 11 km noord van Oshakati langs die MR111 op pad na Okahao op 'n lappie grond waar meestal mahangu geplant word. Sy maak sedert 2004 haar kleipotte op die tradisionele manier en alles wat sy daarvoor nodig, kom uit die omgewing.

Emmersvol grond van die sanderige Oshana-vlakte, ongeveer 'n kilometer van die huis, word daagliks geoes en per voet na die huis gedra.

Amutenya stamp die grond buite die huis tot 'n poeier en meng dit met water. Daarna sit sy dit in verskillende vorms. In hierdie stadium is die klei pikswart.

Nadat die klei in die skottels gevorm is, word dit vir twee weke in 'n groot gat in die grond gesit om uit te droog. Dié gat word met die hand in die sagte sand gegrawe. Die grond hou die klei koel en klam selfs as dit buite warm is. Amutenya bedek die gat met riete en lappe om dit teen die elemente te beskerm.

Ná twee weke haal Amutenya die kleipotte uit die gat uit. Sy brand die potte vir 'n dag lank op 'n oop vuur wat met beesmis gemaak word. Daarna word die potte in allerhande kleure geverf voordat dit vir die mark gereed is.

Gewoonlik verkoop Amutenya haar kleipotte reg langs die hoofweg, maar sy neem dit soms ook na die mark in Oshakati.

Sy sê sy maak elke dag van die week drie kleipotte.

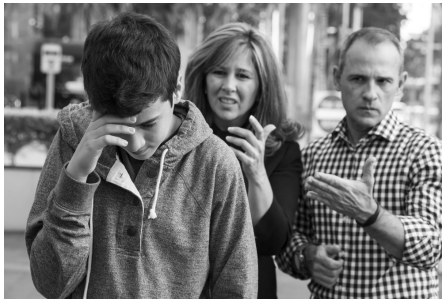
“Daar is nie regtig veel geld uit hierdie besigheid te maak nie, maar ek wens ek kon my kennis aan jongmense oordra. Ongelukkig is daar nie veel belangstelling nie. Wie weet, miskien sal niemand oor 'n paar jaar meer onthou hoe om die kleipotte op die tradisionele manier te maak nie,” sê sy.

(Republikein, 18 Augustus 2015)

Oefening 1: Vraag 20

Een van jou goeie maats kla dikwels by jou oor haar/sy ouers en hoe hulle jou maat nie soos 'n verantwoordelike mens behandel nie. Jy ken jou maat goed en weet dat die probleem nie net by haar/sy ouers lê nie.

Skryf 'n brief van ongeveer **100** woorde waarin jy jou maat raad gee oor hoe om die verhouding met haar/sy ouers te verbeter.



Oefening 2: Vraag 21

Jy is besig met jou laaste skooleksamen en binnekort moet jy vir jou maats en onderwysers totsiens sê.

Skryf jou gedagtes en gevoelens neer in 'n dagboekinskrywing van ongeveer **150** woorde.



BLANK PAGE

BLANK PAGE

BLANK PAGE

